XALQARO BANK FAOLIYATI VA TRANSMILLIY BANKLARNING ROLI

Razzoqova Gulrux Abdulfayzovna
Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti iqtisodiyotda axborot texnologiyalar fakulteti moliya va moliyaviy texnologiyalar yo’nalishi 4-bosqich talabasi
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillayevich
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Moliya va Turizmi kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu tezisda xalqaro bank faoliyatining mazmuni, uning jahon iqtisodiyotidagi o‘rni, transmilliy banklarning asosiy vazifalari va xalqaro moliyaviy munosabatlarni rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, transmilliy banklarning xalqaro savdo, investitsiyalar, kapital harakati va milliy iqtisodiyotlar rivojiga ta’siri hamda ular faoliyatida yuzaga keladigan asosiy xatarlar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: xalqaro bank faoliyati, transmilliy banklar, xalqaro moliya, investitsiya, kredit, kapital harakati, moliyaviy globallashuv, bank tizimi.

Аннотация

В данной тезисной работе рассматриваются сущность международной банковской деятельности, её место в мировой экономике, основные функции транснациональных банков и их значение в развитии международных финансовых отношений. Также анализируется влияние транснациональных банков на международную торговлю, инвестиции, движение капитала и развитие национальных экономик, а также основные риски, возникающие в процессе их деятельности.

Ключевые слова: международная банковская деятельность, транснациональные банки, международные финансы, инвестиции, кредит, движение капитала, финансовая глобализация, банковская система.

Abstract

This thesis examines the nature of international banking activities, their role in the global economy, the main functions of transnational banks, and their importance in the development of international financial relations. It also analyzes the impact of transnational banks on international trade, investment, capital flows, and the development of national economies, as well as the main risks arising from their operations.

Keywords: international banking activities, transnational banks, international finance, investment, credit, capital flows, financial globalization, banking system.

Kirish

Bugungi vaqtda xalqaro iqtisodiy aloqalarning kengayishi bank tizimining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Davlatlar o‘rtasidagi savdo munosabatlari, xorijiy investitsiyalar, xalqaro pul o‘tkazmalari va moliyaviy operatsiyalar samarali bank xizmatlariga bo‘lgan talabni kuchaytirmoqda. Shu sababli xalqaro banklar va transmilliy banklar jahon moliya tizimining muhim ishtirokchilari sifatida faoliyat yuritmoqda.

Xalqaro bank faoliyati turli mamlakatlar o‘rtasidagi moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish, xalqaro savdoni moliyalashtirish, valyuta ayirboshlash, kredit ajratish va investitsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash bilan bog‘liq. Transmilliy banklar esa bir nechta mamlakatlarda filiallari, sho‘ba banklari yoki vakolatxonalari orqali faoliyat olib boradigan yirik moliyaviy tashkilotlardir. Transmilliy banklar -bu bir mamlakatda bosh qarorgohga ega bo‘lib, dunyoning o‘nlab davlatlarida keng filiallar va sho‘ba korxonalar tarmog‘iga ega bo‘lgan yirik xususiy yoki aksiyadorlik tijorat banklaridir. Ularning asosiy maqsadi global bozorlarda yuqori foyda olish va yirik transmilliy korporatsiyalarga xizmat ko‘rsatishdir.Trans milliy banklarning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:**Kapitalni qayta taqsimlash.** Bo‘sh turgan moliyaviy resurslarni bir mamlakatdan boshqa mamlakatdagi yuqori daromadli loyihalarga yo‘naltiradi.**Xalqaro savdoni moliyalashtirish.** Akkreditivlar, bank kafolatlari va faktoring operatsiyalari orqali eksport-import amaliyotlarini xavfsiz va tezkor amalga oshiradi.**Valyuta va fond operatsiyalari.** Jahon valyuta bozorlarida likvidlikni ta’minlaydi va yirik kompaniyalarning qimmatli qog‘ozlarini yevroobligatsiyalar joylashtirishda vositachilik qiladi.**Moliyaviy innovatsiyalarni tarqatish.** Raqamli banking, blokcheyn va risk-menejment texnologiyalarini rivojlanayotgan bozorlarga olib kiradi.

Yirik transmilliy banklar :

1-Jadval

Bank nomi	Davlati	Asosiy faoliyati
HSBS	Buyuk Britaniya	Xalqaro bank xizmatlari va kreditlash
JP Morgan chase	AQSH	Investitsion bank va aktivlarni boshqarish
Citibank	AQSH	Xalqaro to’lovlar va korporativ xizmatlar
BNP Paribas	Fransiya	Kreditlash va invistitsion xizmatlar

HSBC dunyodagi yirik xalqaro bank guruhlaridan biri hisoblanadi. Bank 1865-yilda Gonkongda tashkil etilgan bo‘lib, dastlab Osiyo va Yevropa o‘rtasidagi savdoni moliyalashtirish maqsadida faoliyat boshlagan.Asosiy faoliyat yo‘nalishlari:Xalqaro kreditlash

va moliyalashtirish,Valyuta ayirboshlash operatsiyalari,Xalqaro savdo operatsiyalarini moliyalashtirish,Jismoniy va yuridik shaxslarga bank xizmatlari,Investitsiyalar va aktivlarni boshqarish.Iqtisodiyotdagi roli: HSBC xalqaro savdo va kapital harakatini rivojlantirish, kompaniyalarning xorijiy bozorlarga chiqishi hamda xalqaro hisob-kitoblarni amalga oshirishga yordam beradi. Bank 56 ta mamlakat va hududda faoliyat yuritishini bildiradi.

JPMorgan Chase AQSHning eng yirik moliyaviy tashkilotlaridan biri bo‘lib, xalqaro moliya bozorida katta ahamiyatga ega. Uning tarixiy ildizlari 1799-yilgacha borib taqaladi. 2000-yilda J.P. Morgan va Chase Manhattan banklari birlashishi natijasida hozirgi JPMorgan Chase tashkil topgan.Asosiy faoliyat yo‘nalishlari:Investitsion bank xizmatlari,Korporativ kreditlash,Aktivlarni boshqarish,Qimmatli qog‘ozlar bilan operatsiyalar,Xalqaro moliyaviy maslahat xizmatlari.JPMorgan Chase yirik xalqaro kompaniyalar, davlatlar va moliya institutlariga xizmat ko‘rsatadi. U investitsion loyihalarni moliyalashtirish, kapital bozorlarini rivojlantirish va xalqaro moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishda ishtirok etatadi.

Citibank AQSHning mashhur xalqaro banklaridan biri hisoblanadi. Uning tarixi 1812-yilda Nyu-York shahrida tashkil etilgan City Bank of New York faoliyatiga borib taqaladi. 1998-yilda Citicorp va Travelers Group birlashishi natijasida Citigroup tashkil topgan.Asosiy faoliyat yo‘nalishlari:Xalqaro pul o‘tkazmalari,Korporativ bank xizmatlari,Xalqaro kreditlash,Valyuta va moliya bozori operatsiyalari,Investitsion va moliyaviy xizmatlar.Iqtisodiyotdagi roli: Citibank turli mamlakatlardagi kompaniyalar va moliya institutlariga xalqaro hisob-kitoblar, kreditlash va moliyaviy operatsiyalar bo‘yicha xizmat ko‘rsatadi. Ayniqsa, transchegaraviy to‘lovlar va xalqaro savdoni moliyalashtirishda muhim o‘rin tutadi.

BNP Paribas Fransiyaning yirik bank guruhlaridan biri bo‘lib, Yevropa va xalqaro moliya bozorlarida faoliyat yuritadi. 2000-yil 23-mayda Banque Nationale de Paris va Paribas banklarining birlashishi natijasida tashkil topgan.Asosiy faoliyat yo‘nalishlari:Xalqaro kreditlash,Investitsion bank xizmatlari,Korporativ moliyalashtirish,Aktivlarni boshqarish,Chakana bank xizmatlari,Xalqaro savdo operatsiyalarini moliyalashtirish.Iqtisodiyotdagi roli: BNP Paribas xalqaro kompaniyalarning investitsion loyihalarini moliyalashtirish, Yevropa mamlakatlari o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish va xalqaro kapital harakatini ta'minlashga xizmat qiladi.Xulosa Yuqorida keltirilgan to'rtta transmilliy bank jahon moliya tizimining muhim ishtirokchilaridir. Ularning har biri xalqaro bank faoliyatining muayyan yo‘nalishlariga ixtisoslashgan. HSBC xalqaro savdoni moliyalashtirishda, JPMorgan Chase investitsion bank xizmatlarida, Citibank xalqaro to‘lovlarda, BNP Paribas Yevropa moliya bozorida,xalqaro moliyaviy operatsiyalarda muhim o‘rin egallaydi.Ushbu banklarning faoliyati xalqaro iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va jahon mamlakatlari o‘rtasidagi moliyaviy aloqalarni

rivojlantirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, transmilliy banklar bugungi globallashgan dunyoning qon tomiri vazifasini o‘tamoqda. Ular yirik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, xalqaro hisob-kitoblarni soddalashtirish va ilg‘or moliyaviy texnologiyalarni yoyish orqali jahon iqtisodiyoti o‘sishiga xizmat qiladi. Biroq har qanday davlat o‘z iqtisodiy barqarorligini saqlab qolish uchun transmilliy banklarning imkoniyatlaridan oqilona foydalanishi va yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan moliyaviy xatarlarni doimiy nazorat ostida ushlashi lozim. Xulosa qilib aytganda, transmilliy banklar zamonaviy xalqaro bank faoliyatining tayanch ustuniga aylangan. Ular xalqaro savdo, investitsiya oqimlari va moliyaviy innovatsiyalarning globallashuvini tezlashtirmoqda. Biroq milliy iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash uchun har bir davlat o‘z bank tizimiga transmilliy banklarni jalb qilishda muvozanatli nazorat mexanizmlarini (Bazel standartlari va makroprudensial siyosatni) qo‘llashi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Abdullayeva Sh.Z. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. Darslik. — Toshkent: «Iqtisod-Moliya», 2021. — 480 b.

2. Vahobov A.V., Jumaev N.X., Burxanov U.A. Xalqaro moliya munosabatlari. Darslik. — Toshkent: «Sharq», 2018. — 400 b.

3. Omonov A.A., Qoraliyev T.M. Pul va banklar. Darslik.- Toshkent: «Iqtisod-Moliya», 2019. — 461 b.

4. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. 13th Edition. — New York: Pearson Education, 2022. -736 p.

5. Красавина Л.Н. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. Учебник. — Москва: «Юрайт», 2021. — 534 с.

6. HSBC Holdings plc rasmiy veb-sayti va yillik hisobotlari — hsbc.com

7. JPMorgan Chase & Co. rasmiy veb-sayti va korporativ ma’lumotlari-jpmorganchase.com

8. Citigroup Inc. rasmiy veb-sayti va moliyaviy sharhlari -citigroup.com

9. BNP Paribas Group rasmiy veb-sayti va yillik hisobotlari-group.bnpparibas